

vore», konstatira najprvo, da je deležno le šest patrov novomeškega frančiškanskega samostana 25 odstot, draginjske doklade in ne osem, kakor trdi naša spomenica. Potem pa joku, da so novomeški frančiškani najslabše plačani učitelji ter da njih plača s 25 odstot, draginjske doklade ne dosega plače najslabše plačanega kranjskega učitelja. Končno pa gode Novomeščanom staro pesem, da morajo biti ti slednji ravno frančiškonom hvaležni za gimnazijo in ljudsko šolo, ker bi morali sicer pošiljati svoje otroke v kako »podgursko« šolo. O tem pa da seveda dejanja molče. Seveda tudi ne manjka par psovka na Dimnika, Gangla in Jelenca. Naš odgovor dopisniku, ki ni nič drug, kakor kak frančiškan, bodi sledeč: Glavna in prva služba vsakega duhovnika, pa bodisi posvetnega ali redovnika, je služba božja. V tej se, osobito pri nas, prekrasno živi. Učiteljska služba novomeških frančiškanov je torej njih postranski zaslužek, ki ga lahko nedotaknjeno do zadnjega facka spravljajo sami ali pa njih red, ker imajo kot duhovniki v samostanu vse, kar potrebujejo za udobno življenje. Kaj pa hočete še več!? Ako jara gospoda okolo »Dol. Novic« preskrbi vsakemu kranjskemu učitelju toliko postranskega zaslužka, kolikor ga ima brez procentov poleg redovniško-duhovniške službe novomeški frančiškan - učitelj, pa ji bo masikateri oče lačne dece hvaležen. Kar se pa tiče pesmi o novomeških šolah, povemo očem frančiškanom, da se z deli svojih prednikov bahajo le duševne reve. O, priznamo, da so nam ustanovili novomeški frančiškani gimnazijo in ljudsko šolo, a bili so to duševni velikani tedanjega časa (slava njih spominu!) moške, pred katerimi bi se morali do tal klanjati današnji patri. Tako! V kakršnem tonu se nas bo napadalo, v takem se bomo brez pardona branili, pa naj nas zato ena stranka brez usmiljenja preganja, a druga misli o nas, da si nadevujemo krinko preganjane nedolžnosti.

**** Pustite družbo sv. C. in M. in pustite Šolski Dom v miru!** Iz Gorice: Grdo je, da vlačijo po klerikalnih listih družbo sv. C. in M. in Šolski dom! Podružnica družbe sv. C. in M. v Brdih deluje naravnost uzorno in šola v Krminu je potrebna! To menda razumejo pri »Gorici« Torej pamet! — »Šolski Dom« naj pustijo v miru novostrujarji! Z napredne strani ni nobene besede o Š. D. že več let in napredni ljudje podpirajo Š. D., dasi vstrajajo na svojem stališču, da velja Š. D. za last celokupnega naroda in ne kake stranke! Grda je trditelj »Novoga Časa«, da se otroci Š. D. izgubljajo, ko ga zapuste, po večini v protinarodnih in protiverskih organizacijah. Naj naznani drzni »Novi Čas« tiste protinarodne in protiverske organizacije! — Kdor tako piše o Š. D., jih zasluži 25 z leskovo, je rekla »Gorica« in prav je imela. Zaslužijo pa jih tudi tisti, ki vlačijo v boj uzorno braniteljico naših mej, družbo sv. C. in M.

**** Dr. Breclj in ljudska šola.** Z Goriškega. Leta 1907. je na shodu v Kanalu razlagal dr. Breclj, da kmetom se godi krivica s tem, da morajo otroci hoditi v šolo od 6—14 leta, češ, da to je preveč. Ako se otrok ne izuči v prvem letu, so vsa druga leta zastoj. Šola naj se torej skrči na štiri leta in preuredi tako, da bo kmetijstvo glavni predmet, drugo: pisanje, čitanje itd. pa postranska reč. Po Brecljevem bi se morali otroci učiti samo delati, drugega nič. Njegove šole bi ne bile več ljudske ampak kmetijske šole. Plug in pikon kmetu — čitanje in pisanje je za gospoda. Naš kmet pa je drugačnega mnenja, on želi svojemu stanu vso potrebno izobrazbo, katere podlaga pa je dobra ljudska šola! Naš kmet ve, kako je potrebno dandanes šolanje in izobrazba. To kažejo tudi srednješolski in drugi učni zavodi, polni kmetijskih sinov! Brecljevi nauki so krivi, tako govori na volilnem shodu demagog, resnega moža ni dobili za skrčenje ljudske šole. Glede kmetijske šole pa bo treba govoriti v prihodnjem deželnem zboru. Glede te šole treba tudi korenite premembe. — Brecljevih nazorov o ljudski šoli ne maramo na Goriškem, naj gre z njimi, kamor hoče, in z njim »Novi Čas«, ki je pisal, da je na Tolminskem preveč ljudskih šol, da jih je treba nekaj zapreti! Ti novostrujarji, ti so šele pravi povernjalci ljudstva! Proč s takimi sovražniki našega ljudstva!

**** Podbrezje.** Na hujskajočo notico v »Gorenjcu« z dne 27. rožnika t. l. »Iz Podbrezj« odgovarjam sledeče: Do sedaj še nisem nikdar odgovarjal na lažne ali zavite napade v raznih »krščanskih« listih, ker mi je mir nad vse. Nikomur nisem nič žalega storil — obratno — a gotovi ljudje ne morejo mirovati, ker nočem igrati hričavca ter se prodati za par judeževih grošev. Da, da, na jeziku vero, v srcu pekel! Ker mi je pa teh »krščanskih« napadov dovolj in ker nočem, da bi kdo, ki ni poučen o stvari, smatral moj molk za krivdo, stopam z odkritim vezirjem proti onemu ne-

sramnemu anonimnemu hujskaču — pa naj si bo kdorkoli — ki je zagrešil omejen ostudni napad v »Gorenjcu«. Hočem opisati cel dogodek, ki ga »Gorenjec« tako zavito in lažno poroča: Bilo je nekega četrtka pretečenega meseca, ko sem se pripeljal z večernim vlakom (7.46) iz Kranja v Podnart. Počasi sem stopal po bližnji cesti proti Podbrezjam ter spotoma čital časopis. Ko pridem že skoraj vrh bližnice, pa sem bil vendar še kakih 30 m (ne 2 m kakor piše »Gorenjec«) oddaljen od glavne ceste, pridrdra po glavni cesti voz. Ko obrnem pogled od časopisa proti vozu, je bil voz že par metrov iz paralele z menoj. Ker fakično slabo vidim, nisem spoznal nikogar in tudi nisem slišal nikakega zvojenja, ker je ropot koles zadušil zvočev glas, če se je sploh kaj zvonilo. Taka je stvar v luči resnice! Pripomni mi je še, da sem drugi dan opoldan zvedel, da se je naš župnik peljal v sosednjo župnijo Ovisiške nekoga obhajati in da se je pozneje pritoževal napram ljudem, da sem ga jaz srečal, a se nisem odkril. Da bi naredil konec tej govorici, sem župniku še tisti dan razložil, kako je prišlo do tega, da se nisem odkril. Konstatujem pa, da je nesramna laž, kar trdi »Gorenjec«, da bi rekel: »Ne vem, kaj to pomeni, če je duhoven belo oblečen in če kdo pred njim zvonil.« Ne glede na to, da bi bila taka trditve nesmisel, kaj takega tudi nisem mogel reči, ker nisem videl nikakega belooblečenega duhovna, ne človeka, ki bi pred njim zvonil. Župnik je na moje pojasnilo nekako tako odgovoril: »Če niste videli, je že prav, saj se mi je čudno zdelo, da bi izobrazen človek ne vedel, kaj mu je storiti v takem slučaju.« S tem sem smatral celo zadevo poravnano, a motil sem se! Oglasil se je »Gorenjec« sledeče: »Nedavno je Zirkelbach srečal na cesti duhovna, ki je nesel bolniku najsvetejše. Pogledal ga je, ostal pokrit in korakal naprej. Gotovo je bil prepričan, da se napredni glavi ni treba odkriti. Drugi dan se je domislil na § 303. in se je začel izgovarjati da ne ve, kaj to pomeni, če je duhoven belo oblečen in če nekdo pred njim zvonil, oziroma, da sploh ni slišal zvonca in ne videl duhovna, ker dobro ne vidi.« Kdor bere to, mora biti prepričan, da sem šel jaz pokrit mimo duhovna, ki je šel peš obhajati in je nekdo pred njim zvonil. Vsakdo me mora zaradi tega obsojati! Lepo po rokovernjaški znate zavijati resnico! Vsa čast! Vem, da bi Vam bilo prav, če bi kaj takega storil, bi mi mogli skazati vsaj svojo »krščansko« ljubezen s tem, da bi me popolnoma uničili! Oj, kje ste zlati časi, časi svete inkvizicije! Sicer je duševna inkvizicija pri nas v polnem cvetu, a vendar sem trdno prepričan, da pride čas, ko bo tudi naše ljudstvo spoznalo hujskače ter jim strgalo hinavsko krinko raz obraz. Takrat bo pa odklenalo tistim, ki jih nemški rek tako lepo označuje: »Der gröbste Schuft in ganzen Land, das ist und bleibt der Denuziant.« — Zirkelbach Viljem, učitelj.

Kranjske vesti.

—r— **Nadzornik Maier** se je vrnil z dopusta, ki ga je imel zaradi bolezni. — Ampak čim se je vrnil in prevzel svoje poble, je takoj zopet odšel na dopust in naročil, naj mu akte pošiljajo za njim nekam poleg Kamnika. — Opozorjamo gospoda nadzornika, da je njegov urad v Ljubljani na magistratu, ne pa poleg Kamnika ali v privatnem stanovanju na ljubljanskem Bregu. Uraduje naj tam, kjer je edino mesto za to! — Predsednik c. kr. mestnega šolskega sveta, g. župana dr. Tavčarja, prosimo v interesu šolstva in učiteljstva, naj takoj pouči g. nadzornika o njegovih dolžnostih! Uradni akti ne smejo zaradi komoditete nadzornika potovati križem sveta! — Ako hoče nadzornik Maier natančnosti in vestnosti od učiteljstva, naj mu bo predvsem sam zgled natančnosti in vestnosti. Ako je pa bolan in ne mara v urad, kamor ga kliče služba in dolžnost, naj gre v pokoj, da napravi mesto drugemu sposobnejšemu šolniku!

—r— **Hinavščina!** V zadnjem volilnem boju na Goriškem je »Gorica« nagajala novostrujarje, ki se zbirajo okrog »Novoga Časa«, s tujci in privandraci, češ, da so Kranjci in da nimajo kot taki na Goriškem nič iskati. Tujci in privandraci morajo z Goriškega stran! Tako se je glasila ta gabna pesem provincializma! To je bilo tudi »Slovenec« preveč. Milo je zatožil, da ne gre postavljati provincialnih mej, da smo Kranjci in Goričani vsi Slovenci itd. — Povdarjamo, da je pisal »Slovenec« popolnoma pravilno, ampak pisal je — hinavsko! Dokaz: V deželnem šolskem svetu v Ljubljani je klerikalec Bogomil Remec zagovarjal princip, da naj gredo koroški Slovenci na Koroško, štajerski na Štajersko, a Kranjci na Kranjsko — zagovarjal je torej tisto stališče provincializma, ki ga je »Slovenec« pobijal z ozirom na pisavo »Gorice«.

Tako postopanje ni nič drugega nego grda hinavščina. Pa naj pove »Slovenec«, ako ni res tako!

—r— **Slomškarija se krha.** Razcepili so se na dve struji — kakor klerikalci na Goriškem. Med njimi ni nobene ednosti, nobene skupnosti več. Njihove slave in moči bo prej konec, kakor si mislijo sami. Ko postane Lavtizar iz Siške deželni uradnik z naslovom tajnika klerikalne gasilske zveze, takrat se začne boj za Šiško in s tem bojem se začne tudi — začetek konca.

—r— **Ljubljanski občinski svet** je na svoji zadnji seji na nujni predlog obč. svetnika tov. Likozarja dovolil za ljubljansko učiteljstvo 6000 K draginjske doklade.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Suplentinja Antonija Gödererjeva je imenovana za prov. učiteljico na dekliški ljudski šoli v Spod. Šiški. — Definitivna učiteljica na ljudski šoli v Vremu Julija Kalinova je v enaki lastnosti prestavljena na ljudsko šolo v Podkrajju.

—r— **Šolska vest.** Za provizorično učiteljico na Preski je imenovana Mihaela Kosmačeva.

—r— **Posledice škrlatinke.** Iz Mirne poročajo: Dne 11. t. m. se je zopet otvorila tukajšnja šola, ki je bila zaprta šest tednov zaradi škrlatinke. Zamujeno se bo moralo nadomestiti v počitnicah.

—r— **Izobrazevalni tečaj v Kranju.** Mestni zastop v Kranju je soglasno sklenil, da se z njegovo podporo prihodnje jesen začne v Kranju izobrazevalni tečaj v prvi vrsti za mladino, ki je odrasla ljudski šoli, kakor tudi za odrasle. Poučevali bodo gimnazijski profesorji in druge usposobljene osebe. Učni predmeti bodo: slovenščina, nemščina, laščina, francoščina, stenografija, knjigovodstvo; po potrebi se privzemo še druge tvarine. Več izpregovorimo o tej važni kulturni zadevi pozneje.

—r— **Društvo vpokojenih učiteljev za Kranjsko** je imelo pred kratkim svoj občni zbor. Iz tajnikovega poročila je posneti, da je odbor vložil več prošelj glede izboljšanja gnotnega stanja tistih vpokojencev, ki nimajo draginjske doklade, ker so bili malo pred dovolitvijo teh doklad vpokojeni. Rešitev je bila deloma negativna; nekaj prošelj še ni bilo rešenih. Tajnik je v smislu pravil okolo 23 gospodov, osebno znanih prijateljev, povabil, naj pristopijo društvu kot podporni člani, a od vseh se je odzval le en sam. Iz blagajnikovega poročila je posneti, da je društvo dalo za prvo pomoč neki vdovi 80 K. Stanje blagajne je sedaj 105 K. V družbi je moč; čim več udov, tem večja bo pomoč. Pristopite vsi, ki še niste pri društvu, vpokojeni učitelji, kakor tudi učiteljice! — To poročilo smo čitali v »Slovenskem Narodu«. Mi nismo prejeli nobenega poročila.

—r— **Osebna vest.** Dr. Fran Skaberne je imenovan za ministerialnega tajnika v naučnem ministrstvu.

—r— **Javno zmanjševalna dražba** za šolsko stavbo v Goričah se je vršila 3. julija dopoldne. Gradbeni stroški so proračunjeni na 28.000 K. Dražbe se je udeležilo 5 podjetnikov, med katerimi je stavil stavbni mojster Angelo Molinaro iz Skofje Loke najugodnejšo ponudbo in dobil zgradbo šole za okroglo 26.400 K.

—r— **Blagoslovljenje temeljnega kamena** pri novi slovenski šoli na Jesenicah (Gorenjsko) se je vršilo v nedeljo ob navadnih ceremonijah. Pri slavnosti je bil navzoč tudi deželni in državni poslanec Pogačnik. Pri običajnem udarcu s kladi-vom je izrekel pomenljive besede: »Za slovenske ideale«. Te kratke besede so gotovo spekle jeseniškega župnika in njegovo vladajočo kompanijo, ker so pri tej priliki prezrli vse domačine. Može, ki so osiveli pri delu za občni blagor in slovensko stvar in kateri imajo gotovo več zaslug v šolskem vprašanju kot vsi fajmoštri in Čebuli, niso bili vabljani. Oficialno so pa bili vabljani in so se vabilu tudi odzvali zagrizeni nemški nacionalci. Zakaj? No, to nam pokaže morda bodočnost. Svetujemo, da naj ta korak S. L. S. razmišljajo tisti godrnjači, ki so mnenja, da je klerikalec dober Slovenec.

Štajerske vesti.

—š— **Iz celjskega okraja** smo prejeli o Widrovem »Mojem prvem berilu« in o Krulčevi »Moji prvi čitanki« tale dopis: V zadnji številki svojega lista ste priobčili dopis, ki govori o uradni učiteljski konferenci za celjski okraj. Objektivno poročilo pravi, da je tov. Slanc predlagal, da se naj uvede Krulčeva »Moja prva čitanka«. K besedi se je oglasil g. ravnatelj Schreiner, ki je naglašal, da je Majcnova začetnica za nič, Widrova je prav dobra, a slike so za nič. Krulčeva pa ima izborne slike, a nje prvi del ne ugaja. Ker se pa da prvi del te začetnice preurediti in ker se bo lahko razširila, tako da se bi naslajala na tridelno izdajo njegovih (Schreinerjevih) čitank, česar pa pri Widrovi ni

pričakovati, zagovarja ravnatelj Schreiner Slancov predlog. Seveda je govoril za predlog tudi nadzornik: vladni možje so šli v boj za knjigo iz vladne zaloge! V tem navdušenju je torej nadzornik konstatiral, da je ostal v manjšini Brinarjev predlog, ki je bil edino umesten in pameten: naj se da prej učiteljstvu prilika, da presodi obe začetnici in se šele potem odloči za eno ali drugo. — Imel sem priliko, ogledati si Krulčevo in Widrovo knjigo in sem si napravil svojo sodbo, ki se glasi tako: Widrova knjiga je po vsebini izborna in daleko prekaša Krulčevo, katere prvi del je obsodil tudi ravnatelj Schreiner. **Vrhutega so pa slike v Krulčevi knjigi za nič!** To so brezizrazne podobice, brez otroške naivnosti, brez življenja in zato brez učinka — »Abziebilder« imenujemo taka šablonska dela! Kako se morejo take polizane reči imenovati izborne, tega ne morem umeti! Podobice v Widrovi knjigi pa so živahne, vesele, enostavne in tako preproste, da jih bo začela posnemati tudi otrokova roka in si tako sama sebi dajala prvi pouk v risanju. Tudi barve so enostavne, a žive in sočne, kakor je mladost sama. Widra je ilustriral domač umetnik, Kruca nemška firma. Obe knjigi sem dal svojim otrokom v pregled. Najprej Krulčevo. Nobenega posebnega vtiska ni napravila nanje. Ob Widrovih podobah pa so ploskali z rokami in se smejali, ker so jih razumeli — t. j. slikar je slikal za otroke in je dosegel svoj namen. Pa naj še drugi tako poizkusijo pri svojih otrocih in prepričali se bodo, da je res, kar pišem. Potem se ne bo nikomur težko odločiti za Widrovo knjigo. Pa tudi v ostalem ni Krulčeva knjiga za naše šole na kmetih. Kdaj pa bomo otroke po tej metodi naučili branja in pisanja? Taka knjiga je pač za vadnice, kjer je v I. razredu 30 otrok in so vsi ti iz takih hiš, kjer jih še posebe doma uče. Pri nas pa imamo po dvakrat, trikrat in še večkrat toliko otrok in nimamo časa, da bi se z njimi igrali. Hitro in praktično se moramo prijeti dela, da imamo — uspeh! In tega nam zagotavlja Widrova knjiga, ki je ni treba — po besedah Schreinerja samega — nič spreminjati, kakor je treba Krulčevo. Zakaj torej sezati po slabšem? Zato, ker je iz c. kr. zaloge šolskih knjig, ker je dražja in dela most do — Schreinerjevih čitank! Jeziti mora nas praktične šolnike, da se nam vsiljuje to, kar ne odgovarja našemu prepričanju in kar ni praktično za naše šole. Toliko v stvarnem pogledu! — V ostalem pa moramo imeti pred očmi dejstvo, da je Widrova knjiga izšla iz naše organizacije in da jo tudi naša Zveza priporoča. To knjigo priporoča — kakor sem zgoraj natanko povedal — kvaliteta in — kakor hoče naša Zveza — stanovska zavednost. To oboje pa nam mora biti **kategoričen imperativ!** Svojim štajerskim tovarišem po drugih okrajih torej priporočam, naj se ne prenačijo, kakor smo se — pa ne po lastni krivdi — v celjskem okraju! Ne zametajmo tega, kar si s svojim delom in s svojimi žrtvami sami ustvarimo dobrega!

Goriške vesti.

—g— **Članom Slov. Šol. Matice goriškega okraja**, ki knjig za l. 1912 zaradi znanih zaprek še niso dobili, se naznanja, da jih dobe od poverjenika v kratkem času. Neljuba zamuda naj se blagovolj oprostiti.

—g— **Tudi na c. kr. moškem učiteljsku v Gorici** je profesor Znidaršič priredil risarsko razstavo. Vse risbe so bolj praktičnega pomena in obrtnega rokodelskega značaja, kar pozdravljamo z največjim zadoščanjem. Le tako naprej s praktično vzgojo našega naraščaja!

—g— **C. kr. okrajni šolski svet** v Gorici pošilja z dne 8. julija, št. 2401, sledečo okrožnico vsem šolskim vodstvom v okraju: Glasom odloka c. kr. dež. šol. sveta od 1. t. m., št. S. S. 437/3—12, je dovolilo c. kr. ministrstvo za bogočastje in uk s svojim odlokom od 20. m. m., št. 26.852, da se vršita letos tekom velikih počitnic 2 nad. tečaja za risanje za ljudskošolsko in meščanskošolsko učiteljstvo, vsak po 7 dni s skupno 42imi učnimi urami. — Prvi tečaj se vrši od inkl. 16. do inkl. 22. t. m.; drugi od inkl. 23. do inkl. 29. t. m., in sicer oba na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici. Pogoj za vršitev tečajev pa je, da se zglašajo za vsak tečaj najmanj 20 oseb učit. zbora. — Poučeval bo g. Anton Gwaiž, prof. na imen. učiteljsku. — Vse risarske potrebščine dobijo udeležniki brezplačno na razpolago. Ne bodo se pa deljevale nikake podpore udeležnikom. Kdor se hoče udeležiti prvega ali drugega tečaja, se vabi, da pošlje prijavo naravnost na ravnateljstvo c. kr. žen. učit. v Gorici. Vsa pojasnila daje g. ravnatelj Fr. Znidaršič, ki bo vodil oba tečaja.

* Kolikor vemo, je K. Wider sestavljajal po direktnih navodilih ravnatelja Schreinerja. Zato se nam zdi tako postopanje — vsaj čudno. Uredn.